

1

2

Sateenkaariperheet ry:n perhepoliittiset tavoitteet vuosille 2014–2019

3

4

Hallituksen esitys kevätkokoukselle 22.3.2014

5

6

7

Mitä perhepoliittisella ohjelma haetaan?

8

Tämä asiakirja koskee yhdistyksen perhepoliittisia tavoitteita ja suuntaa yhdistyksen tekemää vaikuttamistyötä. Yhdistyksen toimintasuunnitelma suuntaa yhdistyksen tekemää työtä laajemmin. Yhdistys asetti tavoitteensa ensi kertaa perhepoliittisen ohjelman muodossa vuoden 2009 lopussa. Nyt oli tullut aika päivittää tavoitteet Suomen seuraavalle hallituskaudelle.

10

11

12

Sateenkaariperheet ry on yhteistyössä Setan kanssa tehnyt perhepoliittista vaikuttamistyötä jo viime vuosikymmenen puolelta lähtien. Monia tärkeitä tavoitteita on saavutettu. Tärkeimpinä voi mainita hedelmöityshoitolaian, rekisteröidyn parisuhteen ja perheen sisäisen adoption. Merkittäviä saavutuksia on myös saatu perhevapaiden osalta. Moni asia on kuitenkin vielä kesken. Sateenkaariperheiden lasten ja vanhempien asemasta löytyy vielä lukuisia puutteita, jotka olisivat korjattavissa yksinkertaisin lainsäädännöllisin uudistuksin.

13

14

15

16

17

18

Tällä kertaa yhdistys on halunnut asettaa perhepoliittisille tavoitteilleen kaksi painopistettä. Vaikuttamistyötä on edelleen tarkoitus tehdä laaja-alaisesti ja ajankohtaisiin kysymyksiin reagoiden. Painopisteet kuitenkin auttavat yhdistyksen vaikuttamistyötä keskittymään erityisesti muutamiin tiettyihin teemoihin, joiden on koettu jääneen vaille riittävää huomiota aiemmassa vaikuttamistyössä. Painopisteet asetetaan tämän tavoiteohjelma ajaksi, ja seuraavassa ohjelmassa asetetaan toiset painopistealueet.

19

20

21

22

23

24

25

Painopisteinä useamman vanhemman perheet ja HBT-miesten perheet

26

Kaikille yllä mainituille, toteutuneille perhepoliittisille uudistuksille yhteistä on se, että ne edistävät ennen kaikkea naisparien ydinperheiden asemaa. Vaikka yhdistys on vaikuttamistyössään alusta asti tuonut vahvasti esiin sateenkaariperheiden koko kirjoa, yhteiskunnallinen keskustelu on helposti keskittynyt vain naisparien ydinperheisiin. Ehkä naisparien ydinperheet ovat olleet helposti miellettyjä perhemuotoja, joiden oikeudet on myös ollut helpompi sovittaa hetero- ja parisuhtenormatiiviseen lainsäädäntöön ja palvelujärjestelmään.

27

28

29

30

31

32

Kaudella 2014-2019 Sateenkaariperheet ry haluaa painottaa vaikuttamistyössään sekä useamman kuin kahden vanhemman perheitä että HBT-(homo-, bi, trans-)miesten perheitä. Useamman kuin kahden vanhemman perheiden lasten asema on edelleen suurimmalta osin ilman lainsuojaa. HBT-miesten perheet Suomessa ovat usein nimenomaan useamman vanhemman perheitä. Miesten perheellistymismahdollisuudet ovat Suomessa melko rajatut. Näitä mahdollisuuksia halutaan nyt edistää.

33

34

35

36

37

38

39

Useamman vanhemman perheet tarvitsevat lainsuojaa

40

Merkittävä osa sateenkaariperheistä on sellaisia, joissa useampi kuin kaksi henkilöä jakaa lapsen vanhemmuutta. Osa näistä perheistä on uusperheitä, mutta on myös ns. apilaperheitä, joissa vanhemmuutta on alusta asti haluttu jakaa useamman, esimerkiksi miesparin ja naisparin kesken. Lapsen etu kiistatta vaatii, että hänellä on oikeus kaikkiin tosiasiallisiin vanhempiinsa. Tämä toteutuu Suomessa ainoastaan juridisen vanhemmuuden kautta.

41

42

43

44

45 Perhepoliittisen ohjelman tavoitteista erityisesti seuraavat edistävät useamman vanhemman
46 perheiden asemaa:

- 47 • Tapaamisoikeuksien laajentaminen
- 48 • Juridinen vanhemmuus useammalle kuin kahdelle
- 49 • Perhevapaat etävanhemmille ja useammalle kuin kahdelle

50

51 **HBT-miesten oikeuksia ja perheellistymismahdollisuuksia edistetään**

52 Suomalaisten homo-, bi- ja transmiesten lapsiperheet ovat toistaiseksi olleet hyvin näkymättömiä.
53 Miehiä yhdistyksen jäsenistä on kuitenkin 15 prosenttia. Miesten perheet ovat useimmiten ns.
54 apilaperheitä, kahden ystävyksen perheitä tai uusperheitä, joiden lapset ovat edellisistä
55 heteroliitoista. Jonkin verran on myös sijaisperheitä ja ydinperheitä. Miesten perhevapaissa on
56 vielä parannettavaa ja perheellistymismahdollisuuksia olisi helpotettava. Lisäksi useamman
57 vanhemman perheiden aseman parantaminen vaikuttaa myönteisesti suurimpaan osaan
58 sateenkaariperheiden miehistä.

59 Perhepoliittisen ohjelman tavoitteista erityisesti seuraavat edistävät HBT-miesten perheiden
60 asemaa:

- 61 • Perhevapaat lastaan hoitaville miespareille, etävanhemmille ja useammalle kuin kahdelle
- 62 • Juridinen vanhemmuus ja tapaamisoikeus useammalle kuin kahdelle
- 63 • Rohkaistaan perheitä ja lastensuojelua lisäämään sijaishuollon perhehoitoa
- 64 sateenkaariperheissä
- 65 • Adoptioyhteistyö miesparien perheisiin sijoittavien kv-kumppanien kanssa
- 66 • Edistetään apila- ja ystäväperheiden neuvontaa ja vanhemmuuskumppanien etsimistä
- 67 • Säädetään kotimainen, syrjimätön sijaissyntyislaki

68

69

70 **Kaikki perhepoliittiset tavoitteet vuosille 2014-2019**

71

72 1. *Valtionhallinnon toimintaohjelma seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksien ja* 73 *yhdenvertaisuuden edistämiseksi*

74 Sateenkaariperheiden lasten ja vanhempien hyvinvoinnin takaaminen vaatii, että
75 valtionhallinto ottaa itse vastuun kokonaisvaltaisen seksuaali- ja
76 sukupuolivähemmistöpolitiikan luomisesta, toteuttamisesta ja riittävästä rahoituksesta.
77 Monet haasteet ovat poikkihallinnollisia ja niihin voidaan vastata vain kokonaisvaltaisen
78 tutkimuksen ja toimenpideohjelman voimin, kuten muiden vähemmistöryhmien osalta on jo
79 todettu. Kolmannen sektorin resurssit eivät yksin riitä.

80

81 2. *Perhevapaat ja -etuudet tasapuolisiksi*

82 a. *Isyysvapaa miespareille ja etävanhemmille, useammalle kuin kahdelle*

83 Lastaan luonaan hoitava mies ei ole nykyisin mukaan oikeutettu lainkaan
84 isyysvapaaseen, jos hän ei asu lapsen äidin kanssa. Isyysvapaa on sidottu äidin - ei
85 lapsen kanssa asumiseen. Lapsen etu vaatii, että lapsi voi synnyttyään luoda
86 suhteen kaikkiin vanhempiinsa. Tämä on isyysvapaan päämäärä ja sen tulisi
87 koskea kaikkia vanhempia, myös etävanhempia ja useampaa vanhempaa kuin
88 kahta.

89 b. *Äitiysvapaata vastaava vapaa miesparille*

90 Nykyisin miesparin osapuolet eivät ole oikeutettuja mihinkään perhevapaisiin ennen
91 kuin lapsen synnyttäjän äitiysvapaa päättyy lapsen ollessa noin puolentoista
92 kuukauden ikäinen, vaikka lapsi asuisikin miesparin kotona. Lapsen biologiselle
93 isälle tulee myöntää äitiysvapaata vastaava etuus, jos hän hoitaa lastaan tämän
94 syntymästä lähtien eikä asu lapsen äidin kanssa. Sosiaaliselle isälle myönnetään
95 isyysvapaa juridisen isän ja lapsen kanssa asumisen perusteella.

96 *c. Naisparin isyysvapaata vastaava vapaa heti syntymästä*

97 Naisparin sosiaalisen äidin mahdollisuus pitää isyysvapaata vastaava vapaa on
98 sidottu juridisen vanhemmuuden vahvistamiseen perheen sisäisessä adoptiossa.
99 Tämä aiheuttaa sen, että vapaata ei voida muiden tavoin pitää lapsen syntymän
100 yhteydessä. Missään muussa tilanteessa isyysvapaa ei ole sidottu juridisesti
101 vahvistettuun vanhemmuuteen, vaan synnyttäjän ja lapsen kanssa avio- tai
102 avoliitossa elämiseen.

103 *3. Yhdenvertainen avioliitto*

104 Erillinen rekisteröidyn parisuhteen kategoria on itsessään syrjivä käytäntö ja se asettaa
105 osapuolet ja heidän lapsensa turhaan alttiiksi syrjinnälle, kun vanhempien seksuaalinen
106 suuntautuminen on kirjattu rekisteriin. Tasa-arvoisen avioliittolain myötä tulee mahdolliseksi
107 yhteisen sukunimen ottaminen, joka luo perheelle yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ennen
108 kaikkea yhteiskunta osoittaa, että kaikkien lapsien perheet ovat yhtä arvokkaita.
109 Adoptiomahdollisuuden aukeaminen on käytännössä merkittävä niissä tilanteissa, joissa
110 ennestään tuttu lapsi tai perheen kodissa sijoitettuna elänyt lapsi adoptoidaan samaa
111 sukupuolta olevan parin perheeseen.

112 *4. Tapaamisoikeus voitava harkita kaikissa tilanteissa*

113 Nykylain mukaan tuomioistuin voi vahvistaa lapselle tapaamisoikeuden vain hänen juridisiin
114 vanhempiinsa. Toisin kuin monessa muussa maassa, tuomioistuimen ei ole mahdollista
115 huomioida lapsen etua esimerkiksi tilanteessa, jossa joku muu kuin juridinen vanhempi on
116 vastannut hänen hoidostaan. Tällainen henkilö voi olla sosiaalinen vanhempi uusperheessä
117 tai sateenkaariperheessä tai esimerkiksi isovanhempi, joka on huolehtinut lapsen hoidosta.
118 Näissä tilanteissa tuomioistuimella tulisi olla mahdollisuus harkita vaatiiko lapsen edun
119 toteutuminen tapaamisten varmistamista tällaisen sosiaalisen vanhemman kanssa.
120 Tapaamisoikeus on voitava tarvittaessa vahvistaa useampaan kuin kahteen henkilöön.
121 Adoptiolain uudistuksessa mahdollistettu ns. avoin adoptio oli askel suuntaan, jossa
122 tunnustetaan lapsen edun vaativan joskus yhteyttä useampaan kuin kahteen merkittävään
123 aikuisen. Kansainväliset sopimukset edellyttävät, että Suomi laajentaa tapaamisoikeuksia.

124 *5. Useamman vanhemman juridinen vanhemmuus mahdollistettava*

125 Lasten tosiasialliset perhetilanteet on otettava lainsäädännön pohjaksi. Joissain perheissä
126 lapsella on useampia tosiasiallisia vanhempi. Tällaisia perheitä voivat olla uusperheet,
127 mutta myös ns. apilaperheet, joissa useampi kuin kaksi henkilöä on yhdessä päättänyt
128 jakaa vanhemmuuden alusta lähtien. Lapsi luo kiintymyssuhteen jokaiseen vanhempaansa
129 vanhempien lukumäärästä riippumatta. Tällaisten varhaisten kiintymyssuhteiden
130 turvaaminen lapselle on Suomen perhelainsäädännössä mahdollista varmistaa ainoastaan
131 myöntämällä kaikille lapsen tosiasiallisille vanhemmille juridisen vanhemman asema.
132 Useamman kuin kahden vanhemman vanhemmuus voitaisiin juridisesti vahvistaa ainakin
133 kahdella tavalla.

134 *a. Perheen sisäisessä adoptiossa ei kenenkään tarvitse luopua vanhemmuudestaan*

135 Uusperheissä kohdataan usein tilanne, jossa lapsen elämään tulee jossain
136 myöhäisemmässä vaiheessa aikuinen, josta aikaa myöten kasvaa vanhempi
137 lapselle. Nykyäänkin voidaan tietyissä tilanteissa vahvistaa uuden vanhemman
138 juridinen vanhemmuus perheen sisäisessä adoptiossa. Järjestelmämme ongelma
139 on se, että edellisen vanhemman on tässä tilanteessa luovuttava

140 vanhemmuudestaan. Usein lapsen etu todellisuudessa vaatisi sekä suhteen
141 luomista uuteen vanhempaan että yhteyden säilyttämistä jo olemassa oleviin
142 vanhempiin. Naisparin tilanteessa tämä voisi esimerkiksi tarkoittaa, että lapsen
143 tosiasiallisen etäisän ei tarvitsisi luopua vanhemmuudestaan, jotta lapsi voisi saada
144 turvatus asema siinä kodissa, jossa pääasiallisesti elää.

145 *b. Lapsen voi tunnustaa eli selittää omakseen useampi kuin kaksi halukasta*

146 Silloin kun lapsella on jo syntymästään alkaen useampia kuin kaksi vanhempaa,
147 juridinen vanhemmuus on mahdollista vahvistaa jo ennen lapsen syntymää. Tämä
148 voisi toteutua vanhemmuusolettaman tai tunnustamisen kautta. Jos esimerkiksi
149 avioliitossa elävän naisparin osapuoli synnyttää lapsen, puolison vanhemmuus
150 voitaisiin todeta avioliiton perusteella. Sen lisäksi lapsen biologinen isä ja hänen
151 mahdollinen puolisonsa voisivat tunnustaa lapsen omakseen isyyksiläisissä
152 määrittelyllä tavalla ilman, että kukaan muu joutuisi tunnustamisen takia luopumaan
153 vanhemmuudestaan. Lapsella olisi tässä tilanteessa neljä hänen hoivaansa ja
154 elatukseensa vapaaehtoisesti sitoutunutta juridista vanhempaa.

155 *6. Vanhemmuuden määrittymisen olettamalla ja tunnustamisella yhdenvertaiseksi*

156 Lapsen isyyden määrittymisen määrittelee isyyslaki. Isyyslakia on laajennettava
157 vanhemmuuslaiksi, joka kykenee määrittelemään lapsen juridisen aseman mahdollisimman
158 varhaisessa vaiheessa kaikenlaisissa perheissä. Tämä edellyttää äitiyden määrittymistä
159 koskevaa säätelyä niissä tilanteissa, jolloin äitiys ei perustu lapsen synnyttämiseen.
160 Perheen sisäinen adoptio naisparin perheessä on väärä, turha ja hidas prosessi silloin kun
161 lapsi on puolisojen yhdessä toivoma ja odottama. Sateenkaariperheiden lasten oikeudet
162 huomioiva vanhemmuuslaki huomioisi ainakin seuraavat seikat.

163 *a. Lapsen sosiaalinen äiti kirjattava lapsen juridiseksi vanhemmaksi*
164 *avioliiton/rekisteröidyn parisuhteen perusteella, huolimatta lapsen syntyperästä.*

165 *b. Sosiaalisella äidillä oltava avioliitossa mahdollisuus tunnustaa puolisonsa*
166 *synnyttämän lapsen vanhemmuus isyyksiläisissä määrittelyllä tavalla*

167 *c. Lapsen isällä oltava mahdollisuus tunnustaa lapsen vanhemmuus ilman, että*
168 *kukaan muu joutuu luopumaan vanhemmuudesta*

169 *d. Transnaisen voitava aina tunnustaa lapsi, joka on syntynyt hänen siittiöstään*

170 *e. Transmiehen synnyttämä lapsi kyettävä tunnustamaan hänen lapsekseen*

171 *f. Henkilön vanhemmuus kirjattava sukupuolineutraalisti vanhemmuutena tai henkilön*
172 *juridisen sukupuolen mukaisena, jotta vanhemman mahdollinen transtausta ei*
173 *paljastu asiakirjoista ja altista vanhempaa ja lasta syrjinnälle.*

174 *7. Trans-ihmisten lapsiperhe-elämän haasteita purettava*

175 Transtaustaiset vanhemmat, heidän puolisonsa ja lapsensa kohtaavat sekä arkielämän
176 syrjintää että lainsäädännön puutteita. Erityisesti transsukupuolisten ja intersukupuolisten
177 fyysistä koskemattomuutta ei ole vielä kyetty turvaamaan eikä heidän
178 lisääntymisterveydellisiä oikeuksiaan kunnioiteta. Sukupuolen juridisen korjaamisen jälkeen
179 väärän sukupuolen merkinnät jäävät pitkään haittaamaan ja sekoittamaan perheen elämää.

180 *a. Translaissa olevasta transsukupuolisten lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksesta ja*
181 *naimattomuusvaatimuksesta on luovuttava välittömästi*

182 *b. Transihmisten puolisoineen on saatava kaikki hedelmöityshoidot ja korvaukset*
183 *yhdenvertaisilla perusteilla*

184 *c. Transihmisten vanhemmuus tunnistettava oikein vanhemmuuslaissa*

185 *d. Transtaustan turhaan paljastavat merkinnät väestö- ym. rekistereissä poistettava,*
186 *muutettava tarvittaessa esim. vanhemmuuden kirjaamisessa käytettävää kieltä.*

187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235

8. Perheellistymismahdollisuuksien laajentaminen

Samaa sukupuolta olevat parit, transtaustaiset parit ja muut sateenkaariperheet lapsiperheellistyvät useilla eri tavoilla. Useissa tapauksissa he kohtaavat ylimääräisiä esteitä. Kansainväliset suositukset seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja -oikeuksista korostavat jokaisen yhdenvertaisia oikeuksia.

a. Yhdenvertaiset hedelmöityshoidot ja hoitojen korvaukset

Toistaiseksi sateenkaariperheet ovat joutuneet hakemaan käytännössä kaikki hedelmöityshoitopalvelunsa yksityisiltä klinikoilta. Kela on korvannut sateenkaariperheiden hoitoja syrjivin perustein. Sosiaali- ja terveysministeriön on uusittava kiireettömän hoidon perusteensa niin, että julkiset hedelmöityshoitoklinikat palvelevat myös sateenkaariperheitä ja tarjoavat lahjasoluhoidoja. Naisparien ja itsellisten naisten inseminaatiohoidot lahjasoluilla tulee ottaa sairausvakuutuksen piiriin. Kelan tulee uudistaa korvausperusteensa oikeudenmukaisiksi.

b. Rohkaistaan perheitä ja lastensuojelua lisäämään sijaishuollon perhehoitoa sateenkaariperheissä

Suomessa toimii joitakin mies- ja naispareja sijaisvanhempina. Sateenkaariperheiden toimimiselle perhehuollon resurssina nykyistä laajemmin ei ole lainsäädännöllisiä esteitä. Sen sijaan lastensuojelun ammattilaisten ja järjestöjen tulee aiempaa aktiivisemmin kutsua ja rohkaista myös sateenkaariperheitä harkitsemaan sijaisvanhemmuutta ja tukiperheenä toimimista.

c. Adoptioyhteistyötä etsittävä sellaisten ulkomaisten toimijoiden kanssa, jotka sijoittavat lapsia sateenkaariperheisiin

Tasa-arvoisen avioliittolain myötä tulee mahdolliseksi, että samaa sukupuolta oleva pari voi hakea adoptiovanhemmiksi yhdessä. Samaa sukupuolta olevan parin hakemus on arvioitava ja lapset sijoitettava perheisiin yhdenvertaisin perustein. Ulkomaisen adoption osalta suomalaisten toimijoiden on aktiivisesti etsittävä yhteistyötä sellaisten kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa, jotka sijoittavat lapsia myös sateenkaariperheisiin. Nykyiset kumppanit sijoittavat lapsia vain eri sukupuolta olevien perheisiin.

d. Edistetään apila- ja ystäväperheiden neuvontaa ja vanhemmuuskumppanien etsimistä

Merkittävä osa suomalaisista sateenkaariperheistä on kolmen tai useamman vanhemman yhteisesti perustamia apilaperheitä tai kahden eri sukupuolta olevan ystävyksen lapsiperheitä. Erityisesti HBT-miehille nämä ovat yleisin tapa lapsiperheellistyä. Apila- ja ystäväperheiden vanhempien ja lasten hyvinvointia tuetaan lisäämällä perheille suunnattua neuvontaa sekä edistämällä vanhemmuuskumppanien mahdollisuuksia löytää toisensa.

e. Säädetään kotimainen, syrjimätön sijaissyntyislaki

Suomessa sijaissyntytykset eivät ole mahdollisia lainsäädännön ja palvelujärjestelmän tuella. Suomalaiset parit ja perheet turvautuvat joko epävirallisiin järjestelyihin kotimaassa tai erilaisiin järjestelyihin ulkomailla. Ulkomailta Suomeen palaavat perheet kohtaavat juridisia ongelmia lapsen juridisen aseman määrittämisessä. Epävirallisissa järjestelyissä psykologiset ja sosiaaliset riskit korostuvat. Luodaan Suomeen sellainen kotimainen järjestely, jossa lainsäädännön ja palvelujärjestelmän tuella voidaan tyydyttävällä tavalla ratkaista kaikkien osapuolten hyvinvointi ja asema. Sijaissyntytyjärjestelyn tulee olla kaikille yhdenvertaisesti avoin, ja hoidoissa on voitava käyttää myös luovutettuja sukuoluja. Kotimainen sijaissyntytyjärjestely suojaa osapuolia paremmin kuin epäviralliset ja ulkomaiset järjestelyt.

- 236 9. *Kaikkien perheiden Eurooppa*
- 237 a. *Sateenkaariperheiden vapaa liikkuvuus ja perhesuhteiden yhteinen tunnustaminen*
- 238 Sateenkaariperheet kohtaavat epäinhimillisiä tilanteita muuttaessaan tai
239 matkustaessaan Euroopan sisällä. Lapsi saattaa menettää juridisen vanhempansa
240 ylittäessään rajan maahan, jossa samaa sukupuolta olevien vanhemmuutta ei
241 tunnusteta. Perhelainsäädäntö ei ole vielä Euroopan Unionin päätösvallassa, mutta
242 komission on ehdotettava lainsäädäntöä, joka edellyttää siviilioikeudellisten
243 asiakirjojen tunnustamista koko Euroopassa. Tällöin kunkin maan on tunnustettava
244 toisessa maassa hyväksytty syntymätodistus, adoptioasiakirja, avioliittotodistus jne,
245 vaikka maille ei voida asettaa vaatimusta perhelainsäädännön harmonisoinnista.
- 246 b. *Maahanmuutto- ja pakolaiskysymyksissä huomioitava sateenkaariperheet muiden*
247 *perheiden tavoin*
- 248 Turvapaikka on myönnettävä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kohdistuvan
249 vainon vuoksi, myös lähialueiltamme tuleville. Itäisen Euroopan kiristyneet asenteet
250 ja lainsäädäntö seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä kohtaan ovat erityinen uhka
251 lapsiperheille, joita saattaa uhata esimerkiksi lapsen aiheeton huostaanotto samaa
252 sukupuolta olevan parin perheestä. Perheiden yhdistämisen yhteydessä on
253 huomioitava mahdolliset sateenkaariperhesuhteet, joilla suurella todennäköisyydellä
254 ei ole juridista asemaa lähtömaassa.
- 255 10. *Perhepalvelut kohtaavat sateenkaariperheet asiallisesti ja riittävään tietoon nojautuen*
- 256 Lapsiperheet kohtaavat säännöllisesti lasten ja perheiden kanssa työskenteleviä
257 ammattilaisia hyvinvointipalveluissa. Ammattilaisilla tulee olla riittävät perustiedot
258 sateenkaariperheistä ja valmiuksia kohdata perheiden moninaisuutta ylipäätään.
259 Palveluntarjoajilla on velvollisuus kouluttaa henkilökuntaansa, huolehtia syrjimättömyyden
260 ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden toteutumisesta, tasa-arvo- ja
261 yhdenvertaisuusohjelmien laatimisesta ja sateenkaariperheiden aktiivisesta kutsumisesta
262 palveluiden piiriin.
- 263 11. *Opetussuunnitelmat ja oppimateriaalit sisältävät tietoa perheiden moninaisuudesta sekä*
264 *varhaiskasvatuksessa, yleissivistävässä että ammatillisessa koulutuksessa*
- 265 Perheiden moninaisuus ja sateenkaariperheet ovat luonteva ja tärkeä aihe kaikenikäisille
266 oppijoille. Ammattilaiset saavat valmiuksia kohdata asiakkaita ja puuttua erityisiin
267 haasteisiin, joita sateenkaariperheet kohtaavat. Lapset ja nuoret saavat eväitä omaan
268 kasvuun: moninaisuustaidot tekevät jokaisen olon helpommaksi ja antavat kaikille tilaa
269 hengittää. Perheiden moninaisuus ja sateenkaariperheet erikseen mainiten tulee liittää
270 kaikkien koulutustasojen opetussuunnitelmiin. Opetussisällöt on jalkautettava myös
271 oppimateriaaleihin, joissa sateenkaariperheiden tulee näkyä muutenkin kuin erillisinä
272 lukuina. Esimerkiksi matematiikan kirjallisessa tehtävässä voi esiintyä perhe, joka on
273 muodoltaan sateenkaariperhe.
- 274
- 275 Sateenkaariperheet ry:n viime vuosina antamat lausunnot ja tiedotteet yllä olevista tavoitteista
276 löytyvät kaikki samalta sivulta osoitteessa www.sateenkaariperheet.fi/index.php?item=80